नं. ५२५६

नाम. संहितोपनिषदः

क x ० २

पत्र.सं. ४ —— सं० १९७५

✓ विषय उपनिषत्

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

संहितोपनिषदः

५२ पत्र

5256
5

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥ श्रीशामसुंदरायनमः ॥

॥ ॐ ॥

संहितोपनिषत्

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ग २०

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं.हि.॥
१

॥श्रीगणेशाय नमः॥ॐ॥ ॥अथातः संहितोपनिषदो व्याख्यास्यामः सर्वे परोक्षा
देवसंहिता भवति सर्वप्रत्यक्षा असुरसंहिता भवति परोक्षप्रत्यक्षा ऋषिसंहिता भव
ति यथाधीमहे स्वर्ग्या देवसंहिता भवति स्वर्गं लोकं गच्छति यस्तथाधीते पशव्या असुर
संहिता भवति पशुमान्भवति यस्तथाधीते ब्रह्मवर्चस्य ऋषिसंहिता भवति ब्रह्मवर्च
सी भवति यस्तथाधीते येनास्विस्वः संहिता भवंति देवहूरेका वाक् शबहूरेका मित्रहू
रेका सा या मंद्रा स्वरवती सा देवहू राहास्यं देवा हवं गच्छति यस्तथाधीते यथा विच्छिन्नमिव नि
कृदितमिव सा वाक् शबहूः क्षिप्रं मरिष्यतीति विद्याद्यस्तथाधीते यथा क्रंदितमिव नि
क्रंदितमिव सा मित्रहूः सर्वज्यानिं ज्यास्यतीति विद्याद्यस्तथाधीते तद्धै खलु समृद्धिमेव ध्या
यन्नुपासीत सा या अदीनतमा संपूर्णा संहिता स्पष्टा संयतानाकलापुज्य पशव्यान यथा वाते
वाति प्रतानि [illegible] संपूर्णा संहिता स्पष्टा संयतानाकलापुज्य राम ॥१॥
[illegible] भवति [illegible] संपूर्णा [illegible]

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

।ऽ॥ स्य तावाक्त्वापुच्यपश्यान्न घ्यावाने नातिशीघ्रं वाता बहु विमग्नं न भग्नं
शान एवमेवेतयाध्येतास्ति स्वः संहिता भवंति सुद्वा दुस्पृष्टानि र्मुजेत्यध्येषा सुद्वा संहि
ता भवति सर्वेभ्यः कामेभ्यः स्तद्यथा समंजनवता रथेन यं कामं कामयते तमभ्यश्नुत
एवमेतयाध्येषा दुस्पृष्टा संहिता भवति सर्वेभ्यः कामेभ्यः स्तद्यथा समंजनवता पूर्ण
रवेन रथेन यं कामं कामयते तमभ्यश्नुत एवमेतयाध्येषा निर्मुंजा संहिता भवति स
र्वेभ्य एव कामेभ्यस्तद्यथा समंजनवता पूर्णखेन समाहितेन रथेन यं यं कामं कामयते
तं तमभ्यश्नुत एवमेवेतयाध्येतास्ति स्वः संहिता भवंति वायोरिंद्रः स्याग्नेः सर्वा वृद्धा वा
यो: सर्वं वृद्धं इन्द्रस्यो से ध परोऽसवृद्धाग्नेः ॥१॥ ॥ एषैवा समावर्जनीयेति वेदितव्या
संहिता भवति नोपातिहार परोक्षसमापाद्याः सर्वत्र गताः स्तोभाः सर्वत्र निवृत्ताः स
र्वत्र प्रवृत्ताः सर्वत्र प्राच्यपांचालीषु मुक्तं सर्वत्रामुक्तं सर्वत्र सोऽष्मव्यंजनेषु रेफः संध
यः सर्वत्र रोह श्वेर्वेषु रोह पूर्वा त्युदात्तेषु नुदात्तेषु नुदात्तान्यभिगीतेषु नभिगीतानि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥ना॰हि॰॥ सर्वत्र विनामितनत्र णामितेषु विनामितान्यत्र णामितानि सर्वत्र विसर्गो पग्रहेषु विसृष्टा
२ न्यनुपगृहीतानि सर्वत्र ह्रस्वकर्षणेषु दीर्घकर्षणानि दीर्घकर्षणेषु मंडूकर्षणानि मं
डूकर्षणेष्वात्र कर्षणानि सर्वत्र नीधेनावामत्रं यो विप्र वाक् स्त्रीधेनावां हृष्टिकाम
यकुर्यान्मार्गमन्त्राद्यकामाय सर्वत्र चतुर्थः स्वरमंद्र स्वरास्य प्रस्तावाश्चतुर्थः मंद्राति
स्वार्याः स्वराश्च भवंति प्रथमः स्वरास्य द्वितीयः स्वरास्य प्रथम द्वितीयतृतीयः स्वरा
श्च भवंति रथंतरेंन्यत्र स्वरं भकारां स्वरवंति व्यंजनानि यथा सरंद शयेत्र [illegible]
स्वरेण सर्वाणि व्यंजनानि व्याप्तान्येव ॥ सर्वान्कामानवाप्नोति यश्चैवं वेद यस्यैते
स्वरवंतः प्रयुज्यंते यश्चैवं विद्वान्प्रयुङ्क्ते ॥ यथा चाग्निचंद्रसूर्यभास्वंतोपहतत
मस्कास्तद्वदुज्ज्वलतमा नो भवंत ॥ एवं ॥ ह्याह भात्यग्निर्भाति चंद्रमा भाति सू
र्यो भाति ज्योती ॥ षिभाति रथंतर [illegible] मेव दीप्तिं दर्शयति स्वरव
ता ॥ रथंतरस्य सामानां ॥ स्वरवंतः प्रयोक्तव्या इति यत्र तु व्यंजनवंतः प्रयुज्येरन्नौ

राम ॥२॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

षुकावबध्यायिनावप्रजसावुद्गान्द यजमानोस्यालांतस्मादन्यशरं प्रसुंजानः स्वर
वंतिव्यंजनानियथाक्षरं दर्शयेत्॥२॥ ॥ऽप्रघेतेऽपानुदेशिकौस ८ हितेयाष्टेनक
र्मणाचयितेभवतोंततोनिधनसामांन्यादंतःसामिकानिनिधनानिसंघसार
यंतिचतुर्थोदात्ततमांस्वरंद्धेतरानुदूहंतिप्रागुपायांनचेसमानपुरुषवचनेष्वती
यप्रभृतीनामुदात्ततमःकश्चित्स्वरोभवतितमुदूहइत्याचक्षतेतनपाचयज्ञेक्रियतेरण्य
गेयंचाधीमहेग्रामेगेयंचलांगलानामेवैकेबहुलमुदात्तमुदात्तमुदात्तंचानुदात्त
मद्दद्वंद्द्धंद्द्दंचाद्द्द मरुष्टंरुष्टंरुष्टंचारुष्टमित्येव ८ स्तोत्रीयतमंभवत्यपि
याज्ञिकायज्ञेषुस्माऽपनुदिशंत्युदात्तानुदात्तयोरुदात्त ८ सेवेतद्दद्दाद्द्वयोरद्द
द्वंरुष्टारुष्टयोररुष्टमित्येव ८ स्तोत्रीयतमंभवतीतिविद्याहवैब्राह्मणमाजगाम
तवाहमस्मित्वंमापालयस्वानर्हतेमानिनेनैवमादागोपायमाश्रेयसीतेहमस्मीति
विद्ययासार्द्धंम्रियेतनविद्यामूषरेवपेद्ब्रह्मचारीधनदायीमेधावीश्रोत्रियःप्रियो

तु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

विद्यया वा विद्यां यः प्राह तानितीर्थानि बत्कमेत्यपैष=पार्थिको निजदो भवतियःपा
रलोऽस्य चितषेन कर्माव रत्नं कुर्वन मृत ऽ संप्रयछे ऽ स्तमं न्येत पितरं मातरं चैत
स्मै न द्रुह्येत्कृतमस्य नाहाग्निरिव कक्षं दहति ब्रह्म पृष्ठमना दृतं तस्मै ब्रह्म न प्रब्रू
यात् कामानमकुर्बतेति स ऽ सिद्धिमपि गच्छेत विद्यया सह ज्ञानवांनत्वेनामस
तेरद्यासतश्च न विमानयेदित्यपैता वेदस्याष्टावुपनिषदो भवंति विनिश्चयःपस्त
वश्च दमश्च श्रद्धा च संप्रश्नश्चानाकाशीकरणं च योगश्चाचार्यशुश्रूषा चेति तदेतद्वै
कुरुंडे वीचनं वेद यं नेत्रिर्त्रिः पर्यायैर्यः संपूर्णं पश्यति छंदस्तोदेवतातो निगमद
ति स मंत्रदर्शी भव[illegible]त्यथ य एतैरसंपूर्णं पश्यति स गाथादर्शी भवतीत्येवमुच्चि एम
मेवमेव पूर्वैराचार्यैः श्रोक्ताः धर्माः श्रोक्ताः धर्माः॥३॥ ॥दानेन सर्वान्कामानवा ॥३॥
प्नोति चिरंजीवित्वं ब्रह्म[illegible] ॥ [illegible]स्वर्ग्यं पर्णशनादि
वि[illegible]रः पयो [illegible]

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यःकंचनदातायाचानुवैरस्मावानात्मासएषइममेवलोकानयंसलोकः
प्रतिष्ठितएवभवतिप्रतिष्ठितइवह्ययंलोकोऽथयदुत्तरंसाद्यौर्मूर्ध्निमस्तु
गृहेषुमभिजायतेत्रीण्याहुरतिदानानिगावःपृथ्वीसरस्वतीनरकादुद्धरंत्ये
तेजपवापनदोहनादुपस्पर्शनात्षड्गंकरंकयःत्रयछंत्यपिपासितंक्लिश्य
यतेसोमपश्चाभिजायतेसोमपश्चाभिजायते॥४॥ ॥ऽपपहिरण्यमेवापःक
नकोभवतिसहस्त्रंलभतेप्रैषायजनीयेहनिसप्तछंदाःऽपप्रैषाग्निरूपसमा
हितोभवतिब्रह्मचारीमेसंचरतिनिवेद्यंलभतेतिष्ठस्यहःशेषोभवतिव्रतमि
तिसारस्वतमन्नंप्रजापतिमस्त्वक्वाभितिवाभितिवासर्वत्रदानप्रतिग्रहःसो
मयाज्यपीतोभवतिसखलुतएतंप्रजापतिर्वाइदमेकमहूःत्रितयःपुरुषोवा
वमीग्धरोभिजायतेनाकाशीकरलंचवतुर्संचोभवतियएवंवेदयएवंवेद॥५॥
© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri
॥ ॥इतिसंहितोपनिषदःसमाप्तः॥शुभमस्तु॥संवत१६७५समयेकार्तिक

श८हि॰

॥श्रीशामसुंदरायनमः॥ श्लो॰

॥४॥ ६६

संहितोपनिषत्

राम
॥४॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri